

Zondag 19 maart 2023
vierde van de veertig dagen – Laetare!

Bij de liturgische vormgeving:

Kijk met je hart
open je ogen
en voel hoe een herder
met zachte handen
de schapen beschermt

Eerste lezing: 1 Samuël 16,1-13

Lied: 'Hooft hoe God met mensen omgaat' (t. Henk Jongerius, m. trad. Engels; Liturgische Gezangen 619)

Evangelielezing: Johannes 9,1-13 (14-25) 26-39

*Acclamatie: 'Ik danste die morgen...': **lied 839***
Vers 1, 2 en 4 en alle refreinen allen, vers 3 cantorij

Overweging

'In het voorbijgaan zag Jezus iemand die al vanaf zijn geboorte blind was.' In het voorbijgaan. Jezus was op weg. Maar niet zomaar op weg: hij verliet op een heimelijke manier de tempel in Jeruzalem. Want de mensen moesten hem niet. Hij streek hen tegen de haren in. Ze raakten steeds meer opgefokt. Werden woedend en wilden zelfs stenen naar hem gaan gooien.

Het is als een naderende nacht. De dreiging komt steeds dichterbij. De plek waar hij wil zijn, het huis van zijn Vader, wordt gevaarlijk terrein voor hem. Zijn eigen mensen willen niets van hem weten. Een nacht die over je valt als je familie zich tegen je keert. Als je je in de steek gelaten voelt door iemand van wie je dacht dat hij een vriend was.

Er komt een nacht waarin je niets kunt doen en niets kunt zien. De nacht die ook Jezus zal overkomen. Nacht waarin ook zijn daden van heil voorbij zullen zijn. Maar nu is het nog niet zover. Nog even is het licht. Hij ziet niet alleen de dreiging. Hij ziet...

Hij ziet, in het voorbijgaan, een blinde man. Blind geboren is hij. In letterlijke zin lijdt deze man aan wat in figuurlijke zin met de mensen om hem heen aan de hand is. De andere evangelisten vertellen hoe de man Jezus roept. Deze man roept niet. Is hij murw? Is zijn mond stom geslagen, na zoveel jaren van buitengesloten zijn; van afhankelijk zijn; van leed dat een ander niet kan peilen?

Jezus ziet hem. Maar anderen negeren hem. De leerlingen van Jezus praten niet *met* hem, maar *over* hem. Het is iets vreselijks om te doen: in het bijzijn van iemand praten over die ander alsof die er niet bij is. Dat is het echte buitensluiten. Zoals we dat soms kunnen doen bij iemand die lijdt aan dementie. Alsof hij of zij niet kan horen en begrijpen wat we zeggen.

De leerlingen stellen Jezus een vraag omdat ze willen begrijpen. Waardoor komt het? Waardoor is deze man blind? Door zijn eigen zonden? Door die van zijn ouders? Het is een oervraag: hoe komt het toch? Vaak kunnen we beter met onze eigen emoties omgaan, wanneer we weten waardoor ze worden veroorzaakt. Wanneer we iets van onze verwarrende gevoelens begrijpen, geeft dat opluchting en houvast.

Maar Jezus is niet in de oorzaak geïnteresseerd. Niet het *waarom*, maar het *waartoe* boeit hem. Het waarom – wat heb je daaraan? Wat brengt het je?

Je kunt eindeloos bezig zijn met het waarom. Met wat er allemaal mis is gegaan en waarom dan. In je opvoeding. Met je ouders. In de opvoeding die je aan je kinderen gaf: wat heb ik fout gedaan, waarom zijn ze niet betrokken bij de kerk, waarom doen ze niets met hun geloof, waarom houden ze het allemaal zo vrijblijvend? Je kunt eindeloos blijven vragen waarom je zo'n moeite hebt met dit, waarom je zo opziet tegen dat, waarom je zo bent zoals je bent.

Jezus weet: alleen maar vragen naar het waarom brengt je niet verder.

Maar soms, soms kun je in je leven een vermoeden hebben *waartoe* iets kan dienen. Of *waartoe* iets kan leiden. Soms kun je iets *zien* – van mogelijkheden voor de toekomst. Zien met de ogen van je ziel. Zien met de ogen van je hart – zoals vandaag in de tekst bij de vormgeving staat, de tekst bij de boom. Wanneer je je de vraag stelt: *waartoe* zou dit kunnen dienen? – heb je een open blik. Door de vraag naar het *waartoe* gaat toekomst open. Het is de vraag, zou je kunnen zeggen, naar de aanwezigheid van God in ons leven. Zo kijkt mijn supervisor er althans graag naar. *Wartoe* heeft God dit op je weg gebracht?

Hoe kan dit je helpen, om verder te komen, om meer mens te worden naar Gods hart? Kunnen we een bepaalde gevoeligheid aanleren; kunnen we leren om dat te *zien*?

Zo'n vraag naar het *waartoe* kan ook geweldig misbruikt worden. Ik geloof absoluut dat niet in álles zin gevonden kan worden. Beweren dat dat wél kan, is meedogenloos. Er zijn gebeurtenissen die zo verdrietig of verpletterend zijn, dat we enkel ons best kunnen doen niet kopje onder te gaan, enkel ons best kunnen doen het ermee uit te houden. Dat we alleen elkaar bij kunnen staan in stille verbijstering. Een vader, die door ongeneeslijke ziekte uit zijn gezin wordt weggerukt. Een mens die met een burn out in zware depressie belandt. Dat is nacht waarin je niets kunt doen en niets kunt zien.

Maar bij deze blinde man ontwaart Jezus zin en betekenis. 'Gods werk moet door hem zichtbaar worden,' zegt hij. De blindheid van deze man zou de ogen kunnen openen van de mensen om hem heen. Dat is een mogelijkheid. Het is niet de oorzaak van zijn blindheid. Maar Jezus ziet wel een doel – een *waartoe*. Hij geeft betekenis aan de zinloze ziekte van de blinde door hem een plek te geven in het werk van God. Er komt een nacht waarin niemand iets kan doen. Maar 'zolang ik in de wereld ben, ben ik het licht voor de wereld,' zegt hij.

Klinkt dat niet een beetje hoogmoedig...? Jezus, wie zegt dat nou van zichzelf: dat hij het licht van de wereld is? Ik vind het een lastige uitspraak. Ik wil me graag geroepen voelen om 'net als hem te worden', zoals we vorige week nog zongen in het lied 'Een mens te zijn op aarde'. Maar hoe kan dat, als we het licht der wereld zouden moeten zijn? Dat is toch bovenmenselijk? Maar misschien moeten we het anders verstaan. Licht – dat is: het goede en het rechtvaardige doen. Licht, dat is: leven volgens de leefregels van de Thora. Dat is: geen andere goden hebben dan God alleen. Als Jezus zegt: ik ben het licht, dan zegt hij eigenlijk: Gods werk op aarde, dat zijn mensen. Dat ben ik. Dat ben jij. Er is geen Thora, geen licht, zonder de goede daden van mensen. Zonder mensen die uit het zinloze iets zinvols proberen te maken. Zonder mensen die het kwaad verminderen door het goede te doen. Zonder die mensen is er geen licht, dan is het nacht. De rabbijnen zeggen: je moet God bidden alsof alles van hem afhangt en je moet leven alsof alles van jou afhankelijk is.

Ieder van ons neemt haar of zijn eigen unieke plaats in in deze wereld. De plek waar jij bent, de relaties die jij hebt, de mogelijkheden die voor jou liggen, die horen bij jou. Op jouw unieke plek kun jij licht zijn. Als jij op jouw plek het licht niet bent – dan is er geen licht. Dan is het nacht. Dan kan niemand iets doen, zoals Jezus het uitdrukt. De toekomst wordt geopend door de mogelijkheden die wij zien. Door onze vraag naar het *waartoe*. We kunnen ervoor kiezen die vraag te negeren. Maar is dat niet een vorm van blindheid? Zijn we niet blind, wanneer we alleen maar zien wat voor ogen is en wat voor de hand ligt en wat in ons straatje past?

Zelfs Samuel, de ziener, ziet eerst alleen wat voor de hand ligt. Hij ziet de buitenkant, niet wat God ziet. Hij ziet Eliab. En denkt bij zichzelf: dát moet degene zijn die God op het oog heeft. God, die hem heeft laten weten: 'een van de zoons van Isäi heb ik als koning uitgekozen. Een van de zoons van Isäi 'zie ik als koning,' staat er eigenlijk. Maar de grote, mooie Eliab is niet degene die God koning ziet worden. Want God kijkt naar het hart. God ziet een koning in de zoon die de schapen en de geiten hoedt. De jongste die het minst te vertellen heeft. Want dat ziet God als een koninklijke houding: mensen hoeden en beschermen, zoals een herder dat met schapen doet.

Rossig is de jonge David en hij heeft mooie ogen. Ogen die omzien naar het welzijn van schapen en van mensen – die zijn per definitie mooi. Rossig is de modder die Jezus op de ogen van de blinde smeert. En Feije wees me erop dat rossig óók nog de kleur van deze zondag is. Het rossige verbindt de ogen die mogelijkheden zien. Die kijken naar het *waartoe*. Ogen van degene die toekomst wil openen en licht van de wereld wil zijn. Die de weg wil gaan van Jezus: een weg van mens worden in Gods ogen.

Muziek

*Lied: 'Die mij droeg op adelaarsvleugels'
(t. Huub Oosterhuis, m. Marinus Pool)*